

Utlåtande 2004:199 RIII (Dnr 314-659/2002)

Östra city till bilfri zon

Motion av Viviann Gunnarsson (mp) och Per Bolund (mp) (2002:16)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2002:16) av Viviann Gunnarsson (mp) och Per Bolund
(mp) om Östra city till bilfri zon anses besvarad med vad
föredragande borgarråd anför i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Motionen

I en motion (2002:16), *bilaga*, föreslår Viviann Gunnarsson (mp) och Per Bolund (mp) att Östra city, dvs. området mellan Kungsgatan/Hamngatan/Birger Jarlsgatan och Stureplan hela området görs bilfritt, med undantag för tidsbegränsad nyttotrafik och kollektivtrafik. Motionärerna föreslår vidare att tillgängligheten förbättras för boende på Brunkebergsåsen, att trädplanteringen utökas samt att antalet miniparker och blomsterarrangemang i området utökas. I motionen föreslås också att avtal sluts med företagarföreningarna om att kunna använda kvarvarande portiker t.ex. i Gallerian till bl.a. konstutställningar och gatuteater.

Bakgrunden är de planerade och delvis genomförda förändringarna i östra city. Planeringen och bebyggelsen i området innebär bland annat att ett antal nya affärer och inomhusgallerior tillkommer. Motionärerna befarar att det slutliga utseendet på denna del av staden kommer att likna många citykvarter i amerikanska storstäder dvs. blanka fasader i rät vinkel uppåt med gatan som schakt nedåt utan en enda solstråle och inte ett grönt strå i sikte.

Då fler kommer att bo i området anser motionärerna att tillgängligheten måste öka till vissa kvarter samt biltrafiken minska. Ett bilfritt city, trafikerad med tidsbegränsad nyttotrafik och en punktlig och frekvent kollektivtrafik i form av spårvagn och skyttelbuss är något som skulle höja stadens kvaliteter totalt. En annan detalj är att alla prång och portiker byggs igen med släta väggar. Istället borde portikerna kunna bevaras som möjliga uteserveringar och för att ordna t.ex. gatuteater eller gratis konstutställning för amatörer m.fl.

Remisser

Motionen har remitterats till gatu- och fastighetsnämnden och Norrmalms stadsdelsnämnd. Dessutom har skönhetsrådet inkommit med en skrivelse i ärendet.

Gatu- och fastighetsnämnden påpekar att delar av Östra city redan idag är reserverade för gående. Nämnden gav också gatu- och fastighetskontoret i uppgift att utreda hur dessa områden kan utökas och samordnas så att en större sammanhängande zon för gående kan bildas utan att viktiga biltrafikstråk såsom in- och utfarten till Klaratunneln hindras.

Norrmalms stadsdelsnämnd är mycket tveksam till att med dagens förutsättningar göra Östra city till en bilfri zon. Nämnden instämmer i gatu- och fastighetskontorets bedömning att detta skulle leda till en alltför hög belastning på omgivande gator som bl.a. Hamngatan och Birger Jarlsgatan vilket skulle vara olyckligt för city som helhet. Området innehåller in- och utfart till Klaratunneln och det är svårt att se hur detta trafikflöde skulle kunna lösas om Östra city görs till ett bilfritt område. I området finns idag en gågata, ytterligare en anläggs just nu och GFN:s framtida planering innehåller ytterligare några gågator. Förvaltningen tycker att detta är en önskvärd utveckling med fler välfungerande gågator.

När det gäller tillgängligheten till området så planeras just nu för "KR-gången", f.d. Oxtorgsgången från Kungsgatan – Regeringsgatan. Där kommer det att bli en helt ny passage med både rulltrappa och hiss, som förhoppningsvis blir tryggare och mer trivsamt än den som finns där i dag. Nämnden är positiv till mer grönska i city men kan samtidigt konstatera att det i dagsläget inte finns resurser till utökade blomsterplanteringar. Nämndens åsikt är att de träd som försvinner skall ersättas med nya inom samma område, dvs. det skall inte bli färre träd utan antalet träd i området skall öka i samma takt som anges i gällande trädplan.

Inriktningen i Stockholm har under de senaste åren varit att man skall sträva efter att bygga bort arkader, tunnlar och andra mörka prång. Nämnden ställer sig även positiv till tanken att använda dessa gångar till

ler sig även positiv till tanken att använda dessa gånger till teateruppträdanden, konstutställningar och andra kulturella aktiviteter.

Skönhetsrådet är positivt till åtgärder som kan förbättra för gångtrafikanter som rör sig i Östra city. Rådet anser dock att en helt bilfri stad är orealistiskt. Den trafik som avstängs kommer att ta andra vägar, vilket förvärrar trafiksituationen i andra delar av staden. De avstängda delarna förlorar samtidigt en del av det liv som hör staden till.

När det gäller plantering av träd ställer sig skönhetsrådet principiellt negativt till trädplantering på stadsgator och platser där detta tidigare inte funnits. Plantering av träd ska ske utifrån lämplighet och inte ses som ett självändamål. Rådet vill samtidigt hänvisa till den antagna trädplanen för området.

Mina synpunkter

Jag delar motionärernas uppfattning att det är mycket viktigt att ge ökad prioritet åt gångtrafikanterna i stadens befintliga och planerade miljö. I Europa finns flera exempel med mycket lyckade resultat där centrala stadsområden helt stängts av för biltrafik eller omvandlats till gågatuzoner, liknande den som nyligen infördes i Gamla Stan. I stort sett alla stockholmare är gångtrafikanter och på många platser i staden skulle situationen för alla dessa behöva underlättas. Situationen för gående behöver förbättras såväl vad gäller framkomlighet som trafiksäkerhet. Speciellt viktigt är det att prioritera områden kring skolor eller andra platser där barn rör sig.

Åtgärder som nu genomförs för att göra det lättare och säkrare att ta sig fram till fots är bl.a. att säkra övergångsställen och andra platser där trafikantslag möts. På olika platser kan det handla om fysiska åtgärder, bättre belysning, tydligare skyltning m.m. Då en allt större del av innerstadens markyta anslås för kommersiell verksamhet är det positivt om den offentliga miljön, i samarbete med företagarna, kan göras tillgänglig för medborgerliga initiativ. Denna del av staden har mindre växtlighet och träd än andra delar. Detta skulle kunna motverkas genom exempelvis blomsterplanteringar.

I en motion (2002:46) om "En mänsklig gatumiljö" av Elisabet Lönngren (s) och Malte Sigemalm (s) uppmanas gatu- och fastighetsnämnden att utarbeta en plan för sammanhängande gång- och promenadstråk i hela de centrala delarna av staden. Däremot är jag tveksam till att nu göra hela Östra city till en bilfri zon, eftersom detta skulle leda till en alltför hög belastning på omgivande gator som bl.a. Hamngatan och Birger Jarlsgatan. Speciellt in- och utfart till Klaratunneln är svår att kombinera med att göra Östra city till ett bilfritt område. I den framtida trafikplaneringen bör emellertid

sammanhängande gångstråk och cykelstråk finnas i större delar av staden. Situationen för de boende på Brunkebergsåsen har förbättrats i och med att en rulltrappa har anlagts mellan Kungsgatan och Regeringsgatan. Jag vill i sammanhanget också poängtera att en viktig tillgänglighetsfråga förbättrades med de nya rulltrappor och den nya hissen.

Med hänvisning till vad som anförts ovan anser jag att motionen av Viviann Gunnarsson (mp) och Per Bolund (mp) bör anses besvarad.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. delvis bifalla förslaget till beslut
2. därutöver anföra.

En bilfri zon på Östra city skulle innebära att stadsdelen sakta men säkert dog. Förslaget är överhuvudtaget inte realistiskt och heller inte önskvärt. Det finns dessutom undersökningar som visar att ett område är tryggare och upplevs som tryggare av boende och gående om det finns trafikerade gator i området.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2002:16) av Viviann Gunnarsson (mp) och Per Bolund (mp) om Östra city till bilfri zon anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför i utlåtandet.

Stockholm den 1 december 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Roger Mogert

Anette Otteborn

Reservation anföres av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

I en motion (2002:16), bilaga, föreslår Viviann Gunnarsson (mp) och Per Bolund (mp) att Östra city, dvs. området mellan Kungsgatan/Hamngatan/Birger Jarlsgatan och Stureplan hela området görs bilfritt, med undantag för tidsbegränsad nyttotrafik och kollektivtrafik. Motionärerna föreslår vidare att tillgängligheten förbättras för boende på Brunkebergsåsen, att trädplanteringen utökas samt att antalet miniparker och blomsterarrangemang i området utökas. I motionen föreslås också att avtal sluts med företagarföreningarna om att kunna använda kvarvarande portiker t.ex. i Gallerian till bl.a. konstutställningar och gatuteater.

REMISSER

Motionen har remitterats till gatu- och fastighetsnämnden (GFN) och Norrmalms stadsdelsnämnd. Dessutom har skönhetsrådet inkommit med en skrivelse i ärendet.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 22 april 2003 att återremittera ärendet samt att ge kontoret i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag på att en sammanhängande fotgångarzon bildas utan att viktiga biltrafikstråk hindras. Nämnden anförde därutöver följande.

Delar av Östra City är redan idag reserverade för gående. Kontoret bör utreda hur dessa områden kan utökas och samordnas så att en större sammanhängande zon för gående kan bildas utan att viktiga biltrafikstråk såsom in- och utfarten till Klaratunneln hindras.

Reservation anfördes av *Sten Nordin m.fl.* (m), *Ulf Fridebäck m.fl.* (fp) och *Björn Nyström m.fl.* (kd) med hänvisning till sitt förslag till beslut enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutar

1. att godkänna kontorets förslag till beslut
2. att därutöver anföra

En bilfri zon på Östra City skulle innebära att stadsdelen sakta men säkert dog. Förslaget är överhuvudtaget inte realistiskt och heller inte önskvärt. Det finns dessutom undersökningar som visar att ett område är tryggare och upplevs som tryggare av boende och gående om det finns trafikerade gator i området, vilket är

och gående om det finns trafikerade gator i området, vilket är ytterligare ett bevis för att förslaget inte är önskvärt.

Ärendet har inte varit uppe i gatu- och fastighetsnämnden igen efter denna behandling.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande, daterat den 10 mars 2003, har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Inom Östra City dvs de kvarter som omges av Sveavägen, Kungsgatan, Birger Jarlsgatan och Hamngatan pågår ett förnyelsearbete där man vill skapa en citymiljö som är levande hela dygnet. Ökad mängd bostäder, etablering av butiker i bottenvåningarna och gatuupprustningar ska åstadkomma naturliga gång och handelsstråk genom området. I samband med detta har kontoret sett över trafikstrukturen i området för att se vilka förändringar som kan göras för att förbättra trafiksituationen. De omgivande huvudgatorna ingår inte i planen. I samband med att förslag till detaljplanen för Hästen togs lades även trafikplan för Östra City till handlingarna.

Kontorets synpunkter

Kontoret anser inte att det med dagen förutsättningar går att göra Östra city till en bilfri zon. Detta skulle leda till en alltför hög belastning på omgivande gator, (Sveavägen, Kungsgatan, Birger Jarlsgatan och Hamngatan) vilket skulle vara olyckligt för city som helhet. Området innehåller in- och utfart till Klaratunneln och det är svårt att se hur man skulle lösa detta trafikflöde om man gör Östra city till ett bilfritt område. I området finns idag två, gågator, och enligt trafikplanen för Östra city fanns möjlighet till ytterligare gågator. Om detta fortfarande är rimligt att genomföra efter det att Smålandsgatan bebyggs avvaktar kontoret med att bedöma.

När det gäller tillgängligheten till området så pågår just nu arbetet med Oxtorgsgången från Kungsgatan – Regeringsgatan. Där kommer det att bli en helt ny passage med både rulltrappa och hiss, som förhoppningsvis blir tryggare och mer trivsamt än den som finns där i dag. Det pågår även diskussioner om att förbättra kontakten från Sveavägen och Hamngatan upp mot Malmskillnadsgatan.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade den 19 juni 2002 att överlämna och återropa Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av *Åke Askensten* (mp) och *Hans Enroth* (v) med följande lydelse.

Vi anser att Norrmalms stadsdelsnämnd borde ha beslutat följande:

1. Norrmalms stadsdelsnämnd beslutar att tillstyrka motionen.
2. Norrmalms stadsdelsnämnd anför därutöver följande:

Östra city är en stadsdel med goda förutsättningar att bli den första delen av en i stort sett bilfri citykärna. Nödvändig biltrafik - med tillstånd - ska få förekomma men i övrigt är det kollektivtrafik, cykeltrafik och gångtrafik som ska gälla. Nivåskillnaderna i Östra city gör att användningen av bil är orationell och framför miljö- och hälsoskadlig.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande, daterat den 3 juni 2002, har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnden har tidigare behandlat dessa frågor i ett remissvar till gatu- och fastighetskontoret gällande förslag till trafikplan för Östra city.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen är mycket tveksam till att med dagen förutsättningar göra Östra city till en bilfri zon. Förvaltningen instämmer i gatu- och fastighetskontorets bedömning att detta skulle leda till en alltför hög belastning på omgivande gator som bl. a Hamngatan och Birger Jarlsgatan vilket skulle vara olyckligt för city som helhet. Området innehåller in- och utfart till Klaratunneln och det är svårt att se hur man skulle lösa detta trafikflöde om man gör Östra city till ett bilfritt område. I området finns idag en gågata, ytterligare en anläggs just nu och gatu- och fastighetskontorets framtida planering innehåller ytterligare några gågator. Förvaltningen tycker att detta är en önskvärd utveckling och att man skall fortsätta på den inslagna vägen med fler välfungerande gågator. En sådan begränsning av trafiken, som motionären föreslår, skulle dock kunna vara intressant att titta på om trafiken i Stockholm totalt skulle minska med hjälp av andra åtgärder.

När det gäller tillgängligheten till området så planerar man just nu för "KR-gången", fd. Oxtorgsgången från Kungsgatan - Regeringsgatan. Där kommer det att bli en helt ny passage med både rulltrappa och hiss, som förhoppningsvis blir tryggare och mer trivsamt än den som finns där i dag. Förvaltningen anser att man bör förbättra tillgängligheten till området i stort, speciellt med hänsyn till funktionshindrade. Det är då av största vikt att lösningarna blir väl genomtänkta så att de kan fungera under en överskådlig framtid, eftersom de hissar och rulltrappor som finns i dag utsätts för omfattande skadegörelse. Staden bör även satsa på att hålla de som redan finns i ett bra skick genom ett kontinuerligt underhåll som är mer frekvent än det är i dag.

Förvaltningen är positiv till mer grönska i city men kan samtidigt konstatera att det i dagsläget inte finns resurser till utökade blomsterplanteringar. Med hjälp av en specialdestinerad "blomsterpeng" till city, och/eller sponsorer, skulle man kunna få mer grönt i detta område. Enkätundersökningar som samverkansorganisationen "City i Samverkan" har gjort visar entydigt, år efter år, att de som besöker city vill se mer gröna inslag och blommor i denna miljö. Eftersom det byggs och rustas upp mycket i detta område hotas en del befintliga träd. Förvaltningens åsikt är att de träd som försvinner skall ersättas med nya inom samma område, dvs det skall inte bli färre träd utan antalet träd i området skall öka i samma takt som anges i gällande trädplan.

Inriktningen i Stockholm har under de senaste åren varit att man skall sträva efter att bygga bort arkader, tunnlår och andra mörka prång. Förvaltningen och stadsdelsnämnden har i tidigare remisser sett positivt på att man bygger bort en del av citys mörka platser av denna karaktär och förvaltningen anser fortfarande att det kan vara motiverat på vissa platser. Under de senaste åren har ett flertal av dessa försvunnit i samband med nya detaljplaner och förvaltningen anser att man inte helt bör ta bort det som är karaktäristiskt för den del av Stockholms city som är från 50-talet. När man bygger bort arkader blir det mindre plats för gatumöbler som papperskorgar, cykelställ, bänkar, fasta och tillfälliga blomsterarrangemang samt uteserveringar. Tanken med planerna kring Östra city är att man skall locka allt fler besökare till dessa kvarter och då är det viktigt att man får plats med alla dessa nyttigheter samtidigt som folk kan flanera utan större trängsel. Förvaltningen ställer sig även positiv till tanken att man skulle kunna använda dessa gångar till teateruppträdanden, konstutställningar och andra kulturella aktiviteter.

Bilagor (redovisas ej här)

1. Remisshandlingar från Kommunstyrelsen, 2002-02-25.
2. Norrmalms barnchecklista
3. Stadsdelsnämndens remissvar till gatu- och fastighetskontoret gällande förslag till trafikplan för Östra city, 2001-04-26.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet har inkommit med en skrivelse, daterad den 23 april 2001. Denna har i huvudsak följande lydelse.

Skönhetsrådet är positivt till åtgärder som kan förbättra för gångtrafikanter som rör sig i Östra city. Rådet anser dock att en helt bilfri stad är orealistiskt. Den trafik som avstängs kommer att ta andra vägar, vilket förvärrar trafiksituationen i andra delar av staden. De avstängda delarna förlorar samtidigt en del av det liv som hör staden till.

När det gäller plantering av träd ställer sig skönhetsrådet principiellt negativt till trädplantering på stadsgator och platser där detta tidigare inte funnits. Plantering av träd ska ske utifrån lämplighet och inte ses som ett självändamål. Rådet vill samtidigt hänvisa till den antagna trädplanen för området.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2002:16

**2002:16   Motion av Viviann Gunnarsson och Per Bolund
(båda mp) om östra city till bilfri zon**

Planeringen och bebyggelsen i Östra city, dvs. området mellan Kungsgatan/Hamngatan/Birger Jarlsgatan och Stureplan innebär att ett antal nya affärer och inomhus-gallerior tillkommer och att portiker mm tas bort samt att träd försvinner utmed tidigare trädplanterade gator (tex. Regeringsgatan och Malmskillnadsgatan och innergårdar (t.ex. Grävlingen). Dessutom tillkommer ett antal bostäder. Det finns klara risker att det slutliga utseendet på denna del av staden kommer att likna många citykvarter i amerikanska storstäder dvs. blanka fasader i rät vinkel uppåt med gatan som schakt nedåt utan en enda solstråle och inte ett grönt strå i sikte. Idén tycks vara att utomhusmiljön i stadens kärna ska kännetecknas av att man snarast vill därifrån, in till affärer, arbetsplatser och restauranger.

För det första definierats området som Östra city med alltför snäva gränser. Bl.a. bör några fler tvärgator norrut tas med. I planerna behandlas tillgängligheten till bostadskvarter mindre utförligt medan framkomligheten för trafik behandlats mer utförligt. Genom den alltför snäva avgränsningen framkommer inte att affärs- och kvällslivet och även de boendekvarter där trafik och gående rör sig mycket sträcker sig längre norrut än planen visar.

Då fler kommer att bo i området måste tillgängligheten öka till vissa kvarter samt biltrafiken minska. Ett bilfritt City, trafikerad med tidsbegränsad nyttotrafik och en punktlig och frekvent kollektivtrafik i form av spårvagn och skyttelbuss är något som skulle höja stadens kvaliteter totalt.

När antalet boende i området ökar blir behovet av grönska också större – inte mindre som i nuvarande planering.

En annan detalj är att alla prång och portiker byggs igen med släta väggar. Istället borde portikerna kunna bevaras som möjliga uteserveringar och för att ordna t.ex. gatuteater eller gratis konstutställning för amatörer m.fl.

Jag föreslår därför att Stockholms kommunfullmäktige beslutar att

1. hela området görs bilfritt med undantag för tidsbegränsad nyttotrafik och kollektivtrafik
2. förbättra tillgängligheten för boende på Brunkebergsåsen med fler hissar och rulltrappor
3. utöka trädplanteringen och antalet miniparker och blomsterarrangemang i området
4. avtala med företagarföreningarna om att kunna använda kvarvarande portiker t.ex. i Gallerian till bl.a. konstutställningar och gatuteater.

Stockholm den 18 februari 2002

Viviann Gunnarsson

Per Bolund